

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

ערר 1740-21
ערר 1742-21
ערר 1745-21
ערר 1746-21
ערר 1747-21

לפני כבוד חברי הוועדה:
ערן עסיס, עו"ד - יו"ר
צבי פרלמוטר, רו"ח - חבר

דורון אוסט, ע.מ. 57441321
באמצעות עו"ד שמואל קליין

העורר:

נ ג ד

רשות המסים
באמצעות היחידה לטיפול במענק השתתפות בהוצאות קבועות
רחוב בן גוריון 38 רמת גן
מייל: corona.ararim@taxes.gov.il

המשיבה:

החלטה

1. העורר הוא עוסק מורשה העובד כקבלן בעבודות עפר, פיתוח ותשתיות. בהתאם לחוק התכנית לסיוע כלכלי (נגיף הקורונה החדש) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (להלן – **החוק** או **חוק התוכנית לסיוע כלכלי**), הגיש העורר בקשות למענקי השתתפות בהוצאות קבועות, בתקופות הזכאות הבאות: מאי-יוני 2020, יולי-אוגוסט 2020, ספטמבר-אוקטובר 2020, נובמבר-דצמבר 2020, ומרץ-אפריל 2021.
2. קודם שניתנו החלטות בבקשות שהגיש העורר, הועברו לעורר מקדמות ומענקים בסך כולל של 553,641 ש"ח. יחד עם זאת, כל בקשות העורר למענק נדחו בזו אחר זו, והוא התבקש להשיב את המקדמות שקיבל. הטעם לדחיית בקשותיו של העורר היה זהה בכל תקופות הזכאות: המשיבה קבעה כי העורר אינו עונה להגדרת "עוסק" בחוק, שכן בשנים 2020-2019 חל בחישוב הכנסתו סעיף 8א לפקודת מס הכנסה, שכן הוא עוסק בביצוע עבודות מתמשכות שמשך ביצוען מעל שנה.
3. על החלטות אלו הגיש העורר השגות, והמשיבה חזרה על עמדתה גם בשלב ההשגה. ההחלטות בהשגות ניתנו כולן ביום 11.8.2021 ובלשון זהה. בהחלטות אלו ציינה המשיבה כי בבדיקה מול הלקוח העיקרי של העורר, חברת "אמנה", נמסר לה שכל פרויקט מתמשך "כמה שנים" ולכן מדובר בעסק המבצע עבודות שמשך ביצוען עולה על שנה. עוד צוין

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

בהחלטה בהשגה כי מקדם ההוצאות הקבועות נקבע על אפס. כנגד החלטות אלו הוגשו העררים שבפנינו.

4. יצוין כי העורר הגיש בקשה למענק גם בעד תקופת הזכאות מרץ-אפריל 2020. לא ידוע לנו אם המשיבה קיבלה החלטה סופית בבקשה זו במועד מוקדם יותר, אולם ביום 11.8.2021, במועד קבלת ההחלטה בהשגות האמורות – נדחתה גם בקשה זו (לא במסגרת השגה). לפיכך במועד הגשת הערר טרם הוגשה השגה על תקופת זכאות זו והיא לא נדונה בפנינו באופן פורמלי (הגם שניתנה לגביה החלטה דומה).

השתלשלות הדיון בערר וטענות הצדדים

5. ייאמר כבר כעת כי בכתב התשובה, המשיבה חזרה בה מהסיבה שבגינה דחתה את ההשגות, וציינה כי היא אינה עומדת על הטענה שהעורר מוחרג מהגדרת "עוסק". יחד עם זאת, הבהירה המשיבה כי התעוררו ספקות בשאלת הקשר הסיבתי בין ירידת המחזוריים של העורר לבין התפשטות נגיף הקורונה. בהקשר זה, ציינה המשיבה כי פנתה לב"כ העורר וביקשה ממנה להציג מסמכים, אך אלו לא הוצגו, והספקות לגבי קיומו של הקשר הסיבתי נותרו בעינם.

6. בדיון שקיימנו בערר, ביום 28.10.2021, הערנו למשיבה כי עמדתה בסוגיית הקשר הסיבתי לא הובהרה די הצורך, וכי ניתן היה לצפות לסיום הערר בהסכמה לאחר שהוסכם כי העורר אינו מוחרג מהזכאות למענק. המשיבה הבהירה את טענותיה לגבי הקשר הסיבתי במהלך הדיון, ואולם תשובותיה של ב"כ העורר לא היו מספקות. בשלב זה, ראינו לנכון לברר את טענות המשיבה, למרות השלב המאוחר שבו הועלו, וביקשנו לקבל את תגובת העורר לעמדת המשיבה. נעמוד להלן על טענות הצדדים הרלוונטיות למחלוקת שנותרה להכרעתנו.

7. בדיון, טענה המשיבה כי היא סבורה שניתן לקבל את בקשות העורר למענק בעד תקופות הזכאות מאי-יוני 2020 ויולי-אוגוסט 2020 (כמו גם את הבקשה למענק לתקופת הזכאות מרץ-אפריל 2020, שכאמור לא נדונה בערר מטעמים פורמליים). לטענת המשיבה, החל מחודש ספטמבר 2020, גם אם חלה ירידה במחזורי ההכנסות של העורר, היא אינה נובעת ממגפת הקורונה אלא מטעמים אחרים שלא הובהרו. המשיבה ציינה בדיון כי גם בתקופות שבהם חלו סגרים ומגבלות על פעילות המשק, ענף הבניה לא הוגבל. המשיבה הדגישה כי לשיטת העורר, הסיבה לירידה בהכנסות הייתה נעוצה בהגבלות על כניסת עובדים מהרשות הפלסטינית, והגבלות אלו הוסרו בחודש אוגוסט 2020, וכן הדגישה כי בהכנסות העורר אכן חלה עליה מחודש ספטמבר ואילך. המשיבה ביקשה אפוא לקבל הסברים

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

- מהעורר לגבי הסיבה לירידה בהכנסות, לגבי תקופות הזכאות שמחודש ספטמבר ואילך בלבד, מעת שהוסרה המגבלה על כניסת עובדים פלסטינאים.
8. אשר לתוצאות הערר, המשיבה טענה כי חישוב מדויק של המענקים שהעורר זכאי להן לתקופות הזכאות מרץ עד אוגוסט 2020 מזכה את העורר בסך של כ-522 אלף ש"ח, בעוד המקדמות שקיבל העורר הן מעל 553 אלף ש"ח, כך שלכאורה עדיין נותר פער של יותר מ-30 אלף ש"ח שהעורר חייב להשיב למשיבה (פער שלגביו הביעה המשיבה נכונות לוותר, על מנת לייתר את ההכרעה בערר).
9. בדיון, שבו העורר לא היה נוכח, התבקשה ב"כ העורר להציג תשובות לשאלות אלו. ב"כ העורר טענה כי בהתאם לפסיקה קודמת של ועדות הערר, המשיבה היא זו שצריכה להביא ראיה לכך שיש בעיה בסוגיית הקשר הסיבתי, וטענה כי לא הוצג נתון המפריך את החזקה שהקשר הסיבתי מתקיים.
10. אשר לטענה כי ב"כ העוררת לא הגיבה לפניית המשיבה, טענה כי נציגי המשיבה פנו אליה בזמן שהעורר שהה בחו"ל, וכי לאחר שובו מסרה להם תשובות לשאלות שהתבקשו.
11. לגופו של עניין, לשאלה מה אירע בעסקיו של העורר מחודש אוגוסט 2020 ואילך, מסרה ב"כ העורר תשובות כלליות, כי הפרויקטים התבצעו בקצב איטי יותר, וכי היקף הזמנות העבודה פחת. בד בבד, ציינה ב"כ העורר כי בתקופה זו שינה העורר את דפוסי עבודתו – ממצב שבו העורר עבד על מספר פרויקטים גדולים, הוא עבר לבצע מספר רב יותר של פרויקטים קטנים. עוד הובהר בדיון כי למעט פרויקט אחד שנמצא בביצוע, לא התקבלו הזמנות לפרויקטים חדשים מחברת בר-אמנה. בתום הדיון, התבקש העורר למסור הבהרות נוספות לגבי הטעם לירידה במחזור הכנסותיו, וניתנה לו הזדמנות להציג מסמכים נוספים להוכחת הקשר הסיבתי. כמו כן התבקש העורר להבהיר ממה נובעים השינויים שאירעו בתמהיל הלקוחות ובהיקף ההתקשרות עם הלקוח העיקרי, חברת בר-אמנה. לאחר הדיון, מסר העורר הודעה משלימה, אליה צורף תצהיר מטעמו, ובו עמד על הטעמים לירידת המחזורים. על יתר טענות העורר נעמוד להלן בהרחבה.
12. המשיבה ציינה בתגובה כי דברי העורר עצמם מעידים על סיבות נוספות לירידת המחזורים, ועל שינויים שנערכו בעסק, כך שאין בסיס לקשר הסיבתי הנדרש. המשיבה הפנתה למסמכים נוספים שהועברו לה על ידי העורר לפני הדיון, מהם עולה כביכול כי בעיית כניסת העובדים הפלסטינאים הייתה רק בגל הראשון, עד חודש אוגוסט 2020. עם זאת, יוער כי מסמכים אלו לא התקבלו על ידי העורר ולא ראינו צורך להידרש אליהם.

מדינת ישראל ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

דיון והכרעה

13. לאחר ששמענו את טענות הצדדים ועיינו בתגובות שהוגשו לאחר הדיון, באנו לכלל מסקנה שיש לקבל את טענות המשיבה. תוצאת הדברים כי בהתאם להסכמה הדיונית של המשיבה, הערר מתקבל בכל הנוגע לתקופות הזכאות מאי-יוני 2020 ויולי-אוגוסט 2020, ונדחה בכל הנוגע לתקופות הזכאות המאוחרות יותר. להלן נעמוד על טעמי החלטתנו ועל משמעותה האופרטיבית.

רקע נורמטיבי – דרישת הקשר הסיבתי

14. חוק התוכנית הכלכלית מורה על מתן מענקים לעסקים שנפגעו בתקופת ההתפשטות של נגיף הקורונה, וזאת מתוך מטרה לסייע לעסקים שנפגעו כתוצאה מהתפשטות הנגיף. סיוע זה הוא חלק משורת מהלכים שנועדו לשמר ככל הניתן על שרידותו של המגזר העסקי, תחת המגבלות שנקבעו, ובתוך כך לצמצם ככל הניתן את הפגיעה בצמיחה ובמשק בכללותו.

15. בהתאם לחוק, התנאי הבסיסי למתן המענק הוא כי חלה בעסק ירידת מחזורים, בהשוואה בין תקופת הזכאות לבין החודשים המקבילים בשנת 2019, בשיעור שנקבע. עם זאת, המענק יינתן רק אם "ירידת מחזור העסקאות בתקופת המענק נגרמה כתוצאה מההשפעה הכלכלית של התפשטות נגיף covid-19", כלומר – רק אם קיים קשר סיבתי בין ירידת המחזורים ובין התפשטות נגיף הקורונה (ראו סעיף 38(ל) לחוק).

16. דרישת הקשר הסיבתי עומדת ביסוד הזכאות למענק והיא פועל יוצא של תכלית המענק – לסייע לעסקים שנפגעו עקב מגפת הקורונה. בהחלטות קודמות, הובהר כי הנטל להוכחת קיומו של הקשר הסיבתי מוטל על העורר; אמנם, בהחלטת הממשלה ובחוק לא נקבעה דרישה להצגת מסמכים או ראיות אחרות להוכחת הקשר הסיבתי, אך במקום שרשות המסים מצביעה על ממצאים המעמידים בספק את קיומו של קשר סיבתי, יידרש העוסק להוכיח שירידת המחזורים נגרמה עקב הקורונה (ראו למשל ערר 1008-21 תחנת דלק היצירה בע"מ נ' רשות המסים (ניתן ביום 24.3.2021)).

17. בפסיקות קודמות של ועדות הערר הוזכרו ממצאים שונים שהוכרו ככאלו שמעבירים את לעורר הנטל הראייתי להוכחת קיומו של הקשר הסיבתי. בין היתר נקבע כי העורר נדרש להוכיח את הסיבה לירידת המחזורים כאשר חלה ירידה בהיקף ההכנסות שלו עוד לפני משבר הקורונה (ראו למשל ערר 1101-21 זידאן מוחמד נ' רשות המסים (ניתן ביום 5.5.2021), ערר 1133-21 מאסטר ביי בע"מ נ' רשות המסים (ניתן ביום 19.5.2021), ערר 1088-21 ש. שג רפאלו (ניהול מותג) נ' רשות המסים (ניתן ביום 3.6.2021), ערר 1887-21 וולו מזיה בע"מ נ' רשות המסים (ניתן ביום 11.11.2021)), או ירידה בהיקף הפרויקטים

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

שלו (ערר 1059-21 א.ש.ת. עבודות קבלנות בניה בע"מ נ' רשות המסים) (ניתן ביום 12.8.2021), כאשר חל שינוי באופי הפעילות של העסק ללא קשר למשבר הקורונה (ערר 1130-21 **חיאדרה חאלד נ' רשות המסים** (ניתן ביום 5.7.2021), ערר 1256-21 א.ס.ף. **פיתוח - עבודות קבלניות וצמ"ה בע"מ נ' רשות המסים** (ניתן ביום 10.10.2021), כאשר מחזור ההכנסות שלו בשנת 2019 כלל הכנסה חריגה (ערר 1389-21 **אהוד לויטן הנדסה בע"מ נ' רשות המסים**, ערר 1316-21 **פרי פייד כארד נ' רשות המסים** (ניתן ביום 22.11.2021), ועוד.

18. כמו כן, בערר 1268-21 **נ.ע הנדסה ייזמות (2001) בע"מ נ' רשות המסים** (ניתן ביום 22.8.2021) ציינו כי בעסקים קבלניים, שבהם הכנסות העסק הן תנועתיות כתוצאה מעבודה על פרויקטים ארוכי טווח, יש מקום לבחון בזהירות האם קיים קשר סיבתי, גם אם נמצא כי סעיף 8 לפקודת מס הכנסה לא חל בחישוב הכנסתו והוא אינו מוחרג מהמענק.

דרישת הקשר הסיבתי בענייננו

19. בענייננו, המשיבה טענה לראשונה לכך שירידת המחזורים אינה קשורה בקשר סיבתי להתפשטות נגיף הקורונה רק במסגרת כתב התשובה. עם זאת, כבר בכתב הערר ציין העורר כי במשך חודשים רבים היה מנוע מלעבוד עקב כניסת הפועלים הפלסטינאים ליישובי השומרון, וצירף הודעה מתאימה מיו"ר הוועד באחד היישובים שבהם עבד העורר.

20. המשיבה עמדה על כך שהסבר זה אינו מתיישב עם הנתונים שבידיה, שכן מחודש אוגוסט התאפשרה כניסת עובדים פלסטינאים, ואכן מחודש ספטמבר ואילך חלה עליה בהכנסות העורר. המשיבה ציינה גם כי הכנסות העורר עלו גם בתקופות שבהם חל סגר, וכן ציינה בדיון כי בענף הבניה לא חלו הגבלות כך שהעוררת יכלה לשוב לפעילות.

21. במהלך הדיון, נשאלה ב"כ העורר מה אירע לאחר חודש אוגוסט 2020 ומדוע לא חלה התאוששות, ומסרה התייחסות כללית בלבד, לכך שהפרויקטים התקדמו לאט יותר והתקבלו פחות הזמנות. חלק מהשאלות שהופנו אליה, ביקשה ב"כ העורר להפנות לעורר עצמו, שלא נכח בדיון.

22. כמו כן, מתגובת ב"כ העורר במהלך הדיון, עלה כי למעשה בתקופה זו חל שינוי נוסף בפעילות העסק ובתמהיל הלקוחות שלו – **"מהמצב של עורר שהיה יותר קבלן בוטיק שביצע מספר פרויקטים גדולים כל הזמן, נכון לכרגע הוא התפזר להרבה דברים יותר קטנים, הוא משנה את צורת העבודה שלו, כי הוא מנסה להתאים את עצמו כדי לשרוד"** (עמ' 3 לפרוטוקול הדיון). למעשה, הובהר כי היקף ההתקשרויות עם חברת בר-אמנה ירד בהשוואה לתקופות קודמות – הגם שכאמור לא היתה מניעה טכנית לעבוד בשטח.

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

23. כאמור, בשלב זה התבקש העורר למסור התייחסות לסוגיית הקשר הסיבתי – הן באופן כללי, והן באופן ספציפי לשאלות שעלו, לגבי תמהיל הלקוחות ולגבי השינויים בהיקף ההתקשרויות עם חברת בר אמנה, וניתנה לו הזדמנות להגיש מסמכים נוספים לאימות טענותיו.

24. בתגובה שהעביר העורר ובתצהיר שצורף לה, המשיך העורר וטען כי השיבושים בכניסת עובדים פלסטינאים לעבודות בניה הם אלו שגרמו לירידה במחזור ההכנסות שלו, ועמד על המגבלות שנקבעו בנהלי הכניסה שהביאו, לפי הטענה, להיעדרויות של עובדים. הובהר כי עקב מגפת הקורונה, הוקם מאגר מידע על חולי קורונה בשטחים, וכי נהלי הכניסה לישראל שוללים כניסה של כל אדם שבו משפחתו נמצא חיובי לקורונה (במשפחה המורחבת) – מעין בידוד קולקטיבי. לטענת העורר, בשל נהלים אלו הוא קיבל מפעם לפעם הודעה מקציני הביטחון על כך שעובד זה או אחר לא הורשו להיכנס לעבוד, והדגיש כי חסרון בכוח אדם מאט את קצת העבודה. לתמיכה בטענה זו, צרף העורר מכתב מקב"ט ועד מקומי עלי, שאישר את קיומו של הנוהל האמור ואת העובדה שניתנה בשנה האחרונה פעמים רבות הודעה על כך שעובדים מסוימים נעדרו עקב בידוד במשפחה.

25. טענה זו נטענה באופן כללי, והיא אינה מבססת את התשתית הראייתית הנדרשת להוכחת קיומו של קשר סיבתי. העורר לא ציין מה היה היקף ההיעדרויות, ורק ציין שהוא דווח "פעם אחר פעם" על כך ש"עובד זה או אחר" לא הורשה להיכנס. גם לשיטת העורר, הגבלות הכניסה היו רלוונטיות במקרה של תחלואת עובדים או בני משפחותיהם, ולכן לכאורה ניתן היה לצפות לירידה בהכנסות רק בתקופות שבהן חלה תחלואה משמעותית, בישראל או בשטחי יהודה ושומרון, ולשינוי לטובה בתקופות של נסיגה בגלי התחלואה. אולם כפי שהדגישה המשיבה, הכנסות העוררת דווקא עלו בתקופות שבהן חלו סגרים בישראל (למשל בתקופת הסגר של גל התחלואה השני, בחודשים ספטמבר-אוקטובר 2020, ובגל התחלואה השלישי בחודשים ינואר-פברואר 2021).

26. לגבי השינויים בהיקפי ההתקשרות עם חברת בר אמנה, ציין העורר כי חלק מהפרויקטים לא הופנו אליו "מסיבות עסקיות שונות", ולצד זאת ציין כי ישנם פרויקטים שהתעכבו "בין היתר עקב משבר הקורונה". בהקשר זה ציין פרויקט מרכז פיתוח בישוב רחלים, שבו זכה העורר במכרז בחודש פברואר 2020, והוא יצא אל הפועל רק בחודש נובמבר 2021, כאשר בין הסיבות לעיכוב הייתה התנגדות תושבי המקום לאפשר כניסה של עובדים פלסטינאים בשל החשש מהדבקה בקורונה. לתמיכה בטענה זו צורף מכתב מחברת בר אמנה המאשר את הטענה שחלק מהעיכובים בתחילת הפרויקט נבעו מחששות התושבים מכניסת עובדים פלסטינאים בתקופת הקורונה.

27. כפי שהדגישה המשיבה בתגובתה, תגובת העורר אינה תומכת בטיעונו שלו עצמו. העורר עצמו מסביר כי חלק מהפרויקטים לא הופנו אליו "בשל סיבות עסקיות שונות". מובן כי

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

מילים סתומות אלו אינן מוסיפות להבהרת התמונה העובדתית, והן מחזקות את הרושם לפיו נסיבות אחרות הובילו לשינויים בהתקשרויות מול החברה – ללא קשר לנגיף הקורונה.

28. לצד זאת ציין העורר כי ישנם פרויקטים שהתעכבו "בין היתר" עקב משבר הקורונה, והזכיר את הפרויקט בישוב רחלים. גם בפרויקט זה – היחיד שצוין באופן ספציפי וצורפו לגביו אסמכתאות – לא נטען אלא שהקורונה הייתה בין הסיבות לעיכוב בפרויקט, וזאת עקב התנגדות תושבי המקום לכניסת פועלים פלסטינאיים עקב החשש שהם נושאים את מחלת הקורונה. גם אם מקבלים את הטענה שזו הייתה סברתם של תושבי היישוב (סברה שיש מקום להסתייג ממנה כשלעצמה), הרי גם היא רלוונטית רק בתקופות שחלה בהן תחלואה. מכל מקום גם בהקשר זה, מודה למעשה העורר במרמוז לכך שישנן סיבות נוספות לעיכוב בפרויקט, ולא הוכח שאלמלא נגיף הקורונה היה פרויקט זה מתבצע כפי שהוא.

29. בהקשר של תמהיל הלקוחות, ציין העורר רק כי הוא פועל להקטנת התלות בלקוחות גדולים ולהגדלת מאגר הלקוחות, תוך הבהרה כללית כי השינויים נעשים במטרה להגדיל את הרווחים בעסק. תגובה זו אינה מניחה את הדעת. העסק פעל מזה תקופה ארוכה כקבלן משנה של חברת בר-אמנה שהיוותה לקוח עיקרי שלו, ולא מצא לנכון לשנות את מתכונת הפעילות הזו אלא במהלך שנת 2020. העורר לא ציין שהפעילות במתכונת הקודמת לא הייתה רווחית, אלא התייחס לשיקול תיאורטי וכללי בלבד של הקטנת התלות בלקוחות גדולים. הנסיבות שהובילו את העורר להתייחס לשיקול זה דווקא בעת הזו – נותרו גם הן עלומות.

30. נמצא אפוא שגם לאחר שניתנה לעורר הזדמנות להרים את נטל הראיה – לא ניתנו הסברים מניחים את הדעת לסיבות שבגינן חלה ירידה בהכנסותיו. אדרבא, התייחסותו של העורר הותירה סימני שאלה רבים, שעשויים לרמוז על קיומם של שיקולים נוספים, שלא הוצגו לוועדת הערר, ואשר אינם תומכים בטיעונו של העורר. הגם שהתמונה העובדתית לא הובהרה במלואה, אנו נאלצים לקבוע כי העורר לא הרים את הנטל הנדרש כדי להוכיח שירידת המחזורים, בתקופה שמחודש ספטמבר 2020 ואילך, נבעה מהתפשטות נגיף הקורונה.

31. נציין כי לא ראינו לנכון לקבל את טענת העורר, כי אין בממצאים שהציגה המשיבה בכדי להעביר את נטל הראיה אל כתפיו. אכן, כל עסק נהנה בעת הגשת הבקשה מחזקה עובדתית לפיה קיים קשר סיבתי בין ירידת המחזורים לבין התפשטות נגיף הקורונה, ואולם מעת שעלתה השאלה כיצד בדיוק השפיע הנגיף – מן ההכרח שתהיה לעסק תשובה קוהרנטית שתספק תשובה לשאלה כיצד אירעה ירידת המחזורים.

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

32. אנו ערים להבדל שעשוי להיות בין מקרים שבהם הממצאים הסותרים את הקשר הסיבתי הם מובהקים, לבין מקרים שבהם הממצאים מעוררים שאלות או תהיות קלות בלבד. ואכן, ניתן לומר שהנטל הראייתי משתנה בהתאם לעוצמת הממצאים שהציגה המשיבה, ובמקרה שבו המשיבה מציגה ממצאים שמעוררים שאלות קלות בלבד, הנטל הראייתי מצטמצם בהתאם. גם בענייננו, המשיבה לא הציגה ממצאים חד משמעיים שמעידים על היעדר קשר סיבתי, אלא הצביעה על נתונים ושיקולים מסוימים שיכולים לעורר תהיות ושאלות מסוימות לגבי הקשר הסיבתי. בנסיבות כאלה, הנטל המוטל על העורר אינו גבוה, והציפיה היא שהוא יציג תשובות קוהרנטיות לגבי השתלשלות האירועים, שיסלקו את הספקות לגבי הקשר הסיבתי. אולם גם לאחר שניתנה לב"כ העורר הזדמנות להשיב במסגרת הדיון, התשובות שניתנו היו דלות והספק שעוררה המשיבה נותר בעינו. למעלה מכך, ככל שהעמקנו חקר בסוגיית הקשר הסיבתי, עלו וצפו שאלות נוספות שלא ניתן להן מענה. בשלב זה, החזקה העובדתית כבר נסתרה ואין לייחס לה משמעות, ולפיכך אין מנוס מהקביעה שנטל הראייה הועבר לעורר.

33. לעורר ניתנו הזדמנויות להבהיר מה אירע בעסק מחודש ספטמבר 2020 ואילך ולספק הסברים לגבי הקשר לנגיף הקורונה – הן במהלך הדיון והן לאחריו. כאמור, התשובות שמסר העורר לא הניחו את דעת הוועדה, ומצאנו כי העורר לא הרים את הנטל הראייתי ולא הוכיח שתנאי הקשר הסיבתי מתקיים בענייננו.

סיכום

34. מכל הטעמים המפורטים לעיל, אנו קובעים כי העורר זכאי למענק בגין תקופות הזכאות מאי-יוני 2020 ויולי-אוגוסט 2020, ואינו זכאי למענק בגין תקופות הזכאות ספטמבר-אוקטובר 2020, נובמבר-דצמבר 2020, ומרץ-אפריל 2021.

35. על פניו, מאותם טעמים ניתן היה להגיע למסקנה שהעורר זכאי למענק בגין תקופת הזכאות מרץ-אפריל 2020, ואולם כאמור, תקופה זו לא נדונה בעררים שלפנינו.

36. כאמור, העורר קיבל מקדמות ומענקים בסכום כולל של 553,641 ש"ח. המשיבה ציינה בדיון כי היא מסכימה לכך שהעורר זכאי למענקים בסך כולל של כ-522 אלף ש"ח, לתקופות הזכאות ממרץ עד אוגוסט 2020, כך שישנו פער של כ-30 אלף ש"ח (פער שעליו הצהירה המשיבה שהיא מוכנה לוותר על מנת ליתר את הצורך בהכרעה בערר).

37. עם זאת, בכתב הערר פורטו סכומי בקשות המענקים, וסך המענקים שצוינו לתקופות זכאות אלו עומד על 554,838 ש"ח (לפי הפירוט הבא: מרץ-אפריל 2020 – 161,731 ש"ח מאי-יוני 2020 – 213,039 ש"ח; ויולי-אוגוסט 2020 – 180,068 ש"ח). סכום זה גבוה במעט

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

מהסכום שקיבל העורר עד כה, ולפיכך בהתאם לפירוט זה – המשיבה היא זו שצריכה להשיב את המענק לעורר.

38. לא ברור לנו מה מקור הפער בין טענות העורר לטענות המשיבה בהקשר זה. המשיבה ציינה את הסכום הכולל של 522 אלף ש"ח בעל פה במהלך הדיון, ואילו העורר הציג פירוט בכתב של סכום הבקשה בכל אחת מתקופות הזכאות (סכום שצוין גם במסגרת טבלה בכתב הערר וגם בהשגות שהוגשו לכל אחת מהתקופות – אם כי בקשות המענקים כפי שהוגשו אינן מצויות בפני הוועדה).

39. ככל שדברי המשיבה בדיון מעידים על טענות נוספות שיש לה לגבי גובה המענק – אנו מבהירים כי אין מקום לטענות אלו. גם אם סברה המשיבה, מטעמים שלא הובהרו ולא הוצגו לוועדה, כי העורר זכאי למענק בסכום נמוך יותר מכפי שביקש, אין מקום לערוך מקצה שיפורים ולשנות את גובה המענק בשלב זה. כיוון שהוסכם בדיון כי העורר זכאי למענקים בתקופות שהוסכם לגביהן על זכאותו – יש לקבוע את סכום המענק לפי הסכום שאותו נקב העורר בבקשה למענק.

40. בנוסף, יש לתת את הדעת להוראות סעיפים 16 ו-17 לחוק לעניין פסיקת הצמדה וריבית. לפי סעיף 16(א) לחוק, סכום ששולם ביתר יוחזר לרשות המסים בתוספת הפרשי הצמדה (מיום התשלום). מאידך, לפי סעיף 17 לחוק, אם שולם לעסק מענק בחסר, הסכום החסר ישולם בתוספת הפרשי הצמדה וריבית (מ-30 יום לאחר הגשת הבקשה). משמעות הדברים היא כי תשלום המענק שלא שולם עד כה לעורר, בגין תקופות הזכאות ממרץ עד אוגוסט 2020, ייעשה בתוספת ריבית והצמדה, ואילו החזר המקדמות ששולמו לעורר ביתר התקופות, בגין תקופות הזכאות מספטמבר 2020 ואילך, ייעשה בתוספת הצמדה בלבד – ללא ריבית. לפיכך, בחישוב הסכום לתשלום בהתאם להחלטה זו, יש צורך לערוך בכל תקופת זכאות חישוב נפרד של הפרשי ההצמדה, או הפרשי הריבית וההצמדה, לפי העניין.

41. בשורה התחתונה, העררים מתקבלים בחלקם, בהתאם לפירוט לעיל. בתוך 15 יום ממועד מתן החלטה זו, תערוך המשיבה את החישוב הסופי של הסכום לתשלום בהתאם לאמור לעיל ותמסור לעורר את החישוב שערכה. ככל שתוצאת החישוב היא כי העורר זכאי לתשלום, תשלם לו המשיבה את הסכום האמור בתוך 30 יום ממועד מתן ההודעה. ככל שהעורר נדרש לשלם, תפעל המשיבה בהתאם לאמור בסעיף 16 לחוק. ככל שיש לעורר השגות על החישוב שערכה המשיבה, יגיש העורר בקשת הבהרה בתיקי הערר הנוכחיים, וזאת בתוך 30 יום ממועד מתן ההודעה.

42. נוכח התוצאה שאליה הגענו, וכן בהתחשב באופי ההליך ובהשתלשלות העניינים – איננו עושים צו להוצאות.

מדינת ישראל
ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

זכות ערעור בפני בית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, בתוך 45 יום.

ניתנה היום, י"ז טבת תשפ"ב, 21/12/2021, בהעדר הצדדים.

1740-21, 1742-21, 1745-21, 1746-21, 1747-21

צבי פרלמוטר, רו"ח
נציג ציבור

ערן עסיס, עו"ד
יו"ר הועדה